

O NIEKTÓRYCH ELEMENTACH DOTYCZĄCYCH TREŚCI I TRUDNOŚCI ZWIĄZANYCH Z WDRAŻANIEM KARNO-WYKONAWCZYCH STOSUNKÓW PRAWNYCH NA UKRAINIE

Autor omawia niektóre kwestie problematyczne związane z treścią karno-wykonawczych stosunków prawnych, powstających w związku z potrzebą zapewnienia i zagwarantowania prawa na ochronę zdrowotną dla osób skazanych na karę pozbawienia wolności na Ukrainie, jak również przedstawione są naukowo uzasadnione rozwiązania.

Słowa kluczowe: stosunki prawne, osoba skazana, prawo do ochrony zdrowotnej, zakłady penitencjarne, działalność karno-wykonawcza, zasady prawa, odpowiedzialność karna.

ABOUT SOME CONTENT ELEMENTS AND THE COMPLEXITY OF THE PENAL RELATIONSHIPS IN UKRAINE

In the article is about some issues related with the content of penal relationships that arise from the need to ensure and provide for those sentenced to imprisonment in Ukraine the right to health, as well as a science-based solutions.

Keywords: legal, condemned the right to health, penitentiary, penal activities, principles of law, criminal liability.

ПРО ДЕЯКІ ЗМІСТОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА СКЛАДНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧИХ ПРАВОВІДНОСИН В УКРАЇНІ

В статті мова ведеться про окремі проблемні питання, що пов'язані із змістом кримінально-виконавчих правовідносин, які виникають у зв'язку з необхідністю гарантування та забезпечення для засуджених до

позбавлення волі в Україні права на охорону здоров'я, а також пропонуються науково

J. DUDKA

*prokurator Swiatoszynskoho
oddziału prokuratury w Kijowie,
doktorant katedry kryminologii oraz
prawa karnego wykonawczego
Narodowej Akademii Spraw
Wewnętrznych
w Kijowie*

обґрунтовані шляхи їх вирішення.

Ключові слова: правовідносини; засуджений; право на охорону здоров'я; установи виконання покарань; кримінально-виконавча діяльність; принципи права; кримінальна відповідальність.

Постановка проблеми. В теорії права, включаючи кримінально-виконавче, до складу правовідносин відносять: об'єкти, з приводу яких виникають ці відносини; зміст, тобто взаємні права і обов'язки суб'єктів правовідносин, а також суб'єкти та учасники цих відносин [1, с. 140].

Особливістю кримінально-виконавчих правовідносин є те, що вони, виходячи із змісту предмета їх правового регулювання, передбачають нерівність їх суб'єктів, а саме – пріоритет віддається персоналу Державної кримінально-виконавчої служби (ДКВС) України [2, с. 38]. Поряд з цим, як це витікає із ст. 3 Конституції України та ст. 7 Кримінально-виконавчого кодексу (КВК) України, держава поважає і охороняє права, свободи та законні інтереси засуджених, забезпечує необхідні умови для їх виправлення і ресоціалізації, соціальну та правову захищеність та їх особисту безпеку [3].

Серед основних прав засуджених, визначених у ст. 8 КВК, особливе місце займає право на охорону здоров'я, позаяк досі в Україні належних правових механізмів і гарантій, особливо для осіб, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, не створено. Про це, зокрема, свідчить практика виконання даного покарання [4] та спеціальні наукові дослідження [5]. Виходячи з цього, на законодавчому рівні вчиняються спроби вирішення даної проблеми шляхом надання дозволу для засуджених, які тримаються в установах виконання покарань (УВП) закритого типу, на лікування за кордоном [6].

Саме актуальність цього питання та необхідність більш глибокого його вивчення на науковому рівні й обумовили вибір теми даної статті через призму змісту кримінально-виконавчих правовідносин.

Стан дослідження. Аналіз наукової літератури показав, що спеціальних наукових розробок в Україні з означеної проблематики не має. Поряд з цим окремі її аспекти досліджувались у наукових працях В.А. Бадири, І.Г. Богатирьова, В.В. Василевича, О.М. Джужи, Т.А. Денисової, А.В. Кирилюка, О.Г. Колба, О.В. Лисодеда, В.А. Меркулової, А.Х. Степанюка, В.М. Трубникова, І.С. Яковець, С.Я. Фаренюка та ін.

Саме роботи цих вчених й стали методологічним підґрунтям для підготовки цієї статті та вирішення її задач.

Опис проблеми. В усьому цивілізованому світі є аксіомою, що держава, яка взяла на себе функцію покарання осіб та обмеження можливості їх пересування, шляхом поміщення у

спеціалізовані установи, повинна надавати можливість таким особам проходити медичне лікування та огляди [7]. Пояснюється це тим, що можливість особи пересуватися обмежена не умовами, які призводять до втрати здоров'я, а самим фактом ізоляції їх в спеціальних установах та, таким чином від доступу до благ, які надає суспільство. Тому одним із обов'язків держави є надання для зазначеної категорії осіб можливості доступу до медичного обслуговування, а також повернення у суспільство фізично здорової людини.

Виходячи з цього, положення кримінально-виконавчого законодавства України про медичне забезпечення засуджених безпосередньо корелюють зміст права засуджених на охорону здоров'я. Це право є безумовним, оскільки встановлено Конституцією, та відноситься до одних із ключових прав у правовому статусі людини і громадянина. Зокрема, відповідно до ст. 49 Конституції України, кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, а держава гарантує усім громадянам реалізацію їх прав у галузі охорони здоров'я [8]. Це у повній мірі відноситься й до засуджених, які відповідно до ч. 3 ст. 63 Конституції України, користуються всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду. Більш того, як і всі громадяни України, засуджені мають право на охорону здоров'я та медичну допомогу. Так, у ст. 8 КВК України визначені основні права засуджених, серед яких передбачено право на охорону здоров'я, яке забезпечується системою медико-санітарних й оздоровчо-профілактичних заходів, а також поєднанням безоплатних і платних форм медичної допомоги [9, с. 21-24].

Відповідно до ч. 1 ст. 3 КВК України, до осіб, які відбувають покарання на території України, застосовується кримінально-виконавче законодавство України, незалежно від жодних обставин (ознак раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статті, етнічного та соціального, походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак). У главі 2 КВК, визначений правовий статус засуджених та правообмеження, що витікають для них відповідно до закону та на підставі вироку суду, що вступив у законну силу. При цьому умови відбування кримінальних покарань для кожної категорії засуджених визначаються у КВК окремо (у відповідних розділах і главах Кодексу). Так, умови відбування покарання засудженими у виправних колоніях зазначені в главі 17 розділу III цього Кодексу, у тому числі з питань медичного забезпечення. Зокрема, відповідно до ч. 1 ст. 107 КВК, засуджені, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, мають право в порядку, встановленому кримінально-виконавчим законодавством, отримувати медичну допомогу і лікування, в тому числі платні медичні послуги за рахунок особистих і грошових коштів чи коштів рідних та близьких.

Механізм реалізації зазначеного права засуджених визначений у ст. і 116 даного

Кодексу. При цьому, як це визначено у ч. 2 цієї статті Кодексу, лікувально-профілактична робота в місцях позбавлення волі організовується і проводиться відповідно до законодавства про охорону здоров'я. Зокрема, в УВП здійснюються:

а) клінічне обстеження та нагляд за засудженими з метою оцінки стану здоров'я, при виявленні хвороб - застосування раціональної терапії та встановлення працездатності;

б) амбулаторне, стаціонарне і спеціалізоване лікування методами та засобами, що рекомендовані інструктивно-методичними вказівками Міністерства охорони здоров'я України.

Відповідно до ч. 4 ст. 116 КВК України, порядок надання особам, які позбавлені волі, медичної допомоги, використання лікувально-профілактичних установ та органів охорони здоров'я і залучення з цією метою їхнього медичного персоналу визначається нормативно-правовими актами Державної пенітенціарної служби (ДПтС) і Міністерства охорони здоров'я України. При цьому засуджений має право звертатись за консультацією і лікуванням до установ, що надають платні послуги (ч. 5 цієї статті Кодексу). Оплата таких послуг і придбання необхідних ліків здійснюється засудженими або їхніми родичами за рахунок власних коштів. Консультація і лікування в таких випадках здійснюється в медичних частинах колоній за місцем відбування покарання під наглядом персоналу медичної частини.

Порядок надання такої медичної допомоги визначений у Правилах внутрішнього розпорядку установ виконання покарань (ПВР УВП), включаючи нагляд за засудженими у цей період (пункти 94-98, розділ XI "Заходи забезпечення ізоляції засуджених") [10].

Виходячи з цього, слід зазначити, що за законом у засуджених до позбавлення волі відсутнє право під час відбування покарання отримувати лікувально-профілактичні процедури за межами виправної колонії, крім випадків екстреної допомоги, що чітко визначені у кримінально-виконавчому законодавстві України, та які потребують втручання лікарів територіальних органів охорони здоров'я України. При цьому надання такої допомоги для засуджених, позбавлених волі, за кордоном взагалі законом не передбачено. Саме тому розмови, а подекуди і політичні вимоги щодо зарубіжного лікування окремих засуджених є необґрунтованими з точки зору закону. Крім цього, такі пропозиції вступають у протиріччя з основними принципами кримінально-виконавчого законодавства, виконання і відбування покарань України, (невідворотності виконання і відбування покарань, законності, справедливості, рівності засуджених перед законом тощо) і можуть створити протиправний прецедент з цих питань на території України. Разом з тим, слід зазначити, що не містять таких вимог і Мінімальні стандартні правила поведінки з ув'язненими [11].

Безперечно, не можна не погодитись з тим, що законодавством України передбачене та гарантоване право засуджених на охорону здоров'я, однак з огляду на низку соціально-

економічних та правових чинників, таких як великий відсоток вироків, що передбачають позбавлення волі, перепопнення УВП та постійне їх недостатнє фінансування [12], це призводить до того, що право засуджених на охорону здоров'я залишається тільки задекларованим у нормативних актах. При цьому, якщо подивитися на положення кримінально-виконавчого законодавства України, то його положення є дуже прогресивними та такими, що увібрали в себе основні вимоги міжнародних актів [13]. Саме національні нормативні акти, що приведені у відповідність до міжнародних, побудували, так би мовити своєрідний "фасад" забезпечення права засуджених на охорону здоров'я. Без сумніву, зважаючи на рівень розвитку української економіки, на державному рівні вживаються всі можливі заходи для як найповнішого втілення задекларованих принципів охорони здоров'я у життя. Однак, не зважаючи на спроби на законодавчому рівні максимально забезпечити належне медично-санітарне забезпечення та охорону здоров'я засуджених, статистика залишається невтішною.

Саме тому, щоб підтримати чи заперечити запропонований на законодавчому рівні підхід [6], слід з'ясувати зміст і соціально-правову сутність низки важливих правових понять та категорій, що органічно пов'язані між собою, взаємозумовлені і взаємодіють з таким правовим явищем, як лікування засудженого. Вирішальними для правильного розуміння в цьому контексті є поняття змісту кримінальної відповідальності, покарання, кари, виконання та відбування покарання, катування тощо, які нині становлять зміст державної політики у сфері протидії злочинності, зокрема кримінально-виконавчої політики, і загалом правових засад протидії злочинності в Україні [14, с. 335].

Поширеним є підхід, відповідно до якого кримінальна відповідальність – це один з видів юридичної відповідальності, що встановлює держава в законі про кримінальну відповідальність, а також накладає суд на осіб, які визнані на підставі його вироку винними у вчиненні злочину та мають нести зобов'язання особистого, майнового й організаційного характеру [15, с. 314]. Ураховуючи зміст цього поняття, можна дійти висновку про те, що, у разі притягнення будь-якої особи до кримінальної відповідальності, у неї (власне, в засудженого) виникають певні зобов'язання перед державою, які вона має впродовж відбування визначеного судом терміну покарання виконати в повному обсязі. З іншого боку, у персоналу органів та УВП виникає право на здійснення відповідного впливу на засудженого передбаченими в законі засобами (ст. 6 КВК), щоб останній чітко виконував ці зобов'язання, – це невід'ємні елементи механізму правового регулювання в будь-якій галузі права, серед яких і у кримінально-виконавчому [16, с. 125-128]. У КВК (ст. 9, 107) й інших нормативно-правових актах України з питань виконання покарань визначено головні обов'язки засуджених, що передбачають для цих осіб неухильно дотримуватися правил

поведінки та виконувати законні вимоги адміністрації органів та УВП. Невиконання засудженими своїх обов'язків і законних вимог зазначених органів й установ та їх посадових осіб тягне за собою встановлену законом відповідальність. Якщо буквально розуміти зміст ст. 50 КК України, то слід визнати, що покарання є заходом державного примусу та полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого, які, здебільшого, реалізуються через таку його мету, як кара [17, с. 32-33]. Незважаючи на різноманітні підходи науковців до розуміння змісту кари, переважна більшість дослідників переконана, що кара – це не жорстока помста чи відплата особі з боку держави за вчинений злочин, а законодавча орієнтація суду й органів та УВП на застосування до засудженого такого комплексу обмежень його прав і свобод, який буде відчутним та, водночас, достатнім для досягнення інших головних цілей покарання – виправлення засудженої особи, а також спеціальної й загальної превенції. Відповідно до цієї позиції, кара є лише проміжною метою покарання [18, с. 107]. У кримінально-виконавчому законодавстві України кару реалізують через режим, тобто встановлений законом та іншими нормативно-правовими актами порядок виконання і відбування покарання, який забезпечує й виконання покладених на засуджених обов'язків (ст. 102 КВК) [19, с. 300-301]. Термін «виконання покарання» стосується органів та УВП, які у своїй діяльності зобов'язані реалізувати весь комплекс правообмежень, передбачених у режимі конкретного виду покарання, а також забезпечити здійснення наданих засудженим прав і виконання покладених на них обов'язків. Термін «відбування покарання» стосується засуджених, які повинні на підставі вироку суду та відповідно до приписів, установлених кримінально-виконавчим законодавством України, виконувати обов'язки й утримуватися від заборонених дій, реалізувати надані права тощо [20, с. 6].

Отже, зважаючи на цей законодавчо визначений підхід, зокрема, й на вимоги ч. 3 ст. 63 Конституції України про те, що засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, що визначені законом й установлені вироком суду, необхідно визнати, що засуджені права лікування за кордоном не мають. У всіх інших випадках дії посадових осіб УВП і засуджених, що пов'язані з їх індивідуальним чи колективним зверненням про лікування за кордоном, може бути розцінено, за чинним законодавством України, як такі, що є: - перевищенням повноважень, тобто вчинення яких не передбачено законом; - формою ухилення засуджених від відбування покарання у виді позбавлення волі (ст. 390 КК України) шляхом самогубства, погіршення стану свого здоров'я, членушкоджень тощо, уважаючи, що ухилення в цій ситуації – це невиконання засудженим обов'язку щодо відбування покарання; - злісною непокорою законним вимогам адміністрації УВП (ст. 391 КК України) і злісним проступком (ст. 133 КВК України); - формою тиску на адміністрацію установ виконання покарань, інші правоохоронні органи чи

суд з метою примусити їх прийняти неправомірне (незаконне) рішення (ст. 376, 342 КК України); або отримати надалі певні пільги на звільнення з установи виконання покарань у зв'язку з хворобою (ст. 84 КК) чи помилуванням (ст. 87 КК України).

Поряд з цим слід визнати, що діюче кримінально-виконавче законодавство України потребує подальшої гармонізації з міжнародно-правовими нормами [11], зокрема й у сфері надання медичних послуг для засуджених до позбавлення волі, а саме:

1. Редакція всіх норм, присвячених охороні здоров'я засуджених, має надто диспозитивний характер і не передбачає процедури медичною обслуговування засуджених, його обов'язковості, періодичності та обсягів.

2. Кримінально-виконавче законодавство України не містить положень щодо відповідальності посадових осіб кримінально-виконавчої служби за неналежне медичне обслуговування засуджених та за заподіяння шкоди здоров'ю засуджених.

3. Основне протиріччя між національними та міжнародними стандартами медичного обслуговування засуджених полягає у тому, що медичне обслуговування в УВП України знаходиться на дуже низькому рівні, не має відповідних ресурсів, обладнання, ліків та кваліфікованого персоналу. Ці обставини суперечать міжнародно-визнаному правилу про те, що режим в цих установах повинен зводити до мінімуму різницю між волею та триманням у місцях позбавлення волі, а також положенням Мінімальних стандартів поводження із засудженими, які зобов'язують адміністрацію установи докладати зусиль для того, щоб рівень медичного обслуговування засуджених відповідав місцевому регіональному рівню медичного обслуговування вільного населення.

4. У КВК України міститься положення, відповідно до яких засуджений має право звертатися за консультацією і лікуванням до установ, що надають платні медичні послуги. Оплата таких послуг і придбання необхідних ліків здійснюються засудженими або їхніми родичами за рахунок власних коштів. І хоча це положення є дуже прогресивним, але й воно залишається лише декларацією, оскільки його дуже важко реалізувати з огляду на відповідні режимні заборони та обмеження, які фактично затрудняють засудженому здійснити таке право.

5. Залишається відкритою проблема можливості реалізувати ті положення, які сформульовані в кримінально-виконавчому законодавстві України. Зокрема, засуджений не має відповідних важелів, за допомогою яких він мав би змогу приводити у дію механізми забезпечення та отримання доступу до медичною працівника і до медичних послуг. У зв'язку з вищенаведеним, саме з цих підстав у 2004 р. Міністерством юстиції України скасовано рішення про державну реєстрацію спільного наказу Міністерства охорони здоров'я України і Державного департаменту України з питань виконання покарань від 18.01.2000 р. №3/6 «Про

затвердження нормативно-правових актів з питань медико-санітарного забезпечення осіб, які утримуються в слідчих ізоляторах та виправно-трудових установах Державного департаменту України з питань виконання покарань"

6. Ще однією проблемою є фінансування УВП є брак фінансування, який виступає однією з причин неуконплектування медичних частин установ необхідним обладнанням, ліками, технікою та кваліфікованим персоналом.

7. Необхідно враховувати й таку обставину: на сьогодні медична служба, яка працює в УВП, є значною мірою залежною від цієї системи. Фактично працівники медичної служби підпорядковані адміністраціям цих установ. Їх діяльність та активність координується і спрямовується посадовими та службовими особами зазначених установ та ДПтС України в цілому. Саме тому медичне обслуговування засудженого стає неефективним, оскільки ним також маніпулюють з метою досягнення конкретних цілей.

Отже, бажаним є створення медичної служби, яка б не мала підпорядкованості адміністрації УВП. Така медична служба повинна здійснювати планові та позапланові спостереження за здоров'ям засуджених та їх повні огляди. Висновки та лікування засуджених незалежною медичною службою повинні підпорядковуватися лише меті відновлення здоров'я особам, які захворіли. Медичні працівники не повинні бути «включеними» в процес виконання-відбування покарання. Єдина вимога та обмеження, яке може бути сформульоване, це дотримання медичними працівниками тих режимних умов, які розповсюджуються на конкретного засудженого. У цьому контексті слід зауважити наступне – жодна цивілізована держава, включаючи держави Європейського Союзу, США та інші, не можуть під особу, яка відбуває покарання, водночас вносити зміни у закон, без врахування її економічних, фінансових, соціальних та інших можливостей, та ігноруючи при цьому діючий закон, так як основним його призначенням є врегулювання (впорядкування тощо) суспільних відносин у тій чи іншій сфері суспільної діяльності. Не допустимими у зв'язку з цим є вимагання щодо використання персонального лікаря чи масажиста. У практиці виконання покарань відомими є випадки, коли окремі ув'язнені під варту і засуджені таким чином вчиняли спроби щодо ухилення від слідства і суду, а також від відбування покарання. Зазначену «фішку» досить активно використовував колишній Міністр транспорту України Микола Рудковський, який безсоромно позував перед екранами телевізійних засобів в інвалідному візку; голова Львівського окружного адміністративного суду Ігор Зварич, який імітував при затриманні серцевий напад, та багато інших високопоставлених чиновників як нинішньої, так і попередньої влади, які у такій формі вчиняли тиск на органи досудового слідства та суду, громадкість, державу і світову спільноту та провокували своїми діями населення до аналогічних дій.

Крім цього, варто зазначити, що у таких умовах дуже важливо, щоб посадові особи, які представляють інтереси держави у владних органах, зберігали вірність службовому обов'язку та переконання у тому, що завжди і при будь-яких подібних ситуаціях буде торжествувати тільки Закон. Такими самими категоріями мають мислити і депутати, включаючи їх перебування в різних часових періодах чи владі чи опозиції, адже вони, як й інші органи державної влади (виконавчої та судової) згідно Конституції України (ст. 79) та Закону України «Про правовий статус народного депутата» мають діяти у спосіб, визначений Конституцією та законами України (ст. 19). Варто у зв'язку з цим зауважити й таке – в Україні, як і в інших державах Європи і Америки та й в цілому світі, гарантованим є право засуджених на те, щоб як з боку держави, так і громадськості здійснювався нагляд і контроль за виконанням кримінальних покарань, у тому числі за дотриманням прав людини і громадянина у місцях позбавлення волі. Для цього в Україні встановлені такі види контролю, як відомчий (здійснюється ДПтС України та його територіальними управліннями на місцях) (ст. 23 КВК), прокурорський нагляд (ст. 22 цього Кодексу), контроль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та інших державних органів і посадових осіб (Президента України, Прем'єр-Міністра, ін.), (ст. 24), а також громадський контроль (ст. 25) та міжнародний контроль, що здійснюється, зокрема Європейським комітетом по запобіганню тортур та нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження та покаранню.

Виходячи з правової природи та можливостей прокуратури України, слід визнати, що саме цей державний орган має пріоритетне місце у системі суб'єктів контролю, мова про які велась вище. Як зазначено у зв'язку з цим в ч. 2 ст. 3 Конституції України, права і свободи людини, включаючи засуджених, та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, утвердження і забезпечення яких є головним обов'язком держави, зокрема її органів, включаючи ДПтС та Прокуратуру України.

Висновок. Таким чином, головним завданням України, як члена ПАРЄ (Парламентської Асамблеї Ради Європи), кандидата на вступ в асоційоване членство Європейського Союзу та в інші авторитетні міжнародні організації є чітке та неухильне дотримання принципів законності і рівності всіх перед законом, що є однією із системних вимог, що пред'являються до нашої держави з боку цих зарубіжних структур та у цілому українським суспільством, а тому будь-яке відступлення від них, навіть з політичних міркувань і доцільності, є недопустимими та таким, що посягає на основи національної безпеки України.

Література:

1. Кримінально-виконавче право України : підруч. / [О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов,

- О. Г. Колб та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.
2. Гель А. П. Кримінально-виконавче право України : [навч. посіб.] / [Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С.] ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 624 с.
 3. Кримінально-виконавчий кодекс України : станом на 17 січ. 2012 р. : відповідає офіц. тексту / [упоряд. А. Х. Степанюк]. – Х. : Право, 2012. – 87 с.
 4. Карпачова Н. І. Стан дотримання та захисту прав і свобод людини в Україні : доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини / Ніна Іванівна Карпачова, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. – К. : Омбудсман України, 2006. – 374 с.: табл.
 5. Сажин В.Л., Юрьев В.К. Здоровье и болезни заключенных. Серия «Мир медицины». – СПб.: Издательство «Лань», 1999. – 112 с.
 6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо гуманізації законодавства про попереднє ув'язнення та забезпечення конституційних прав і свобод осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі, а також засуджених, які перебувають на лікуванні в закладах охорони здоров'я за межами установ виконання покарань: проект Закону України, реєстр № 2293 від 13 лют. 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1206.628.0>.
 7. Богатирьов І. Г. Порівняльне кримінально-виконавче право : [навч. посіб.] / [Богатирьов І. Г., Копотун І. М., Пузирьов М. С.] ; за заг. ред. І. Г. Богатирьова. – К. : Ін-т кримінально-виконавчої служби, 2013. – 140 с.
 8. Конституція України : зі змінами. – Х. : Право, 2012. – 64 с.
 9. Кримінально-виконавче право України : підруч. / [В. В. Голина, А. Х. Степанюк, О. В. Лисодєд та ін.] ; за ред. В. В. Голини і А. Х. Степанюка. – Х. : Право, 2011. – 328 с.
 10. Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : затв. наказом ДДУПВП від 25 груд. 2003 р. № 275 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – Ст. 2898.
 11. Мінімальні стандартні правила поводження із засудженими // Права людини і професійні стандарти для працівників пенітенціарної системи в документах міжнародних організацій. – К. : Сфера, 2002. – С. 61–76.
 12. Карпачова Н. І. Стан дотримання Україною Європейських стандартів з прав і свобод людини: спеціальна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з нагоди 60-річчя Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод / Карпачова Н. І. – К., 2010. – 194 с.
 13. Про План заходів із виконання обов'язків та зобов'язань України, що впливають з її членства в Раді Європи : затв. Указом Президента України від 20 січ. 2006 р. №39/2006 // Офіційний вісник України. – 2006. – №4. – Ст. 143.
 14. Голина В. В. Преступность: многообразие понятий и предметная сущность явления / Голина В. В. // Проблемы законности : Респ. міжвідом. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2009. – Вип. 100. – С. 324–336.
 15. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред.: Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – К. : Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – Т. 1: Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. – 2003. – 1231 с.
 16. Кримінально-виконавче право України : підруч. / [О. М. Джужа, І. Г. Богатирьов, О. Г. Колб та ін.] ; за заг. ред. О. М. Джужі. – К. : Атіка, 2010. – 752 с.
 17. Денисова Т. А. Кримінальне покарання: завдання і функції, практика застосування / Т. А. Денисова // Правова система України: історія, стан та перспективи : [у 5 т.] / за заг. ред. В. В. Сташиса. – Х. : Право, 2008. – Т. 5 : Кримінально-правові науки. Актуальні проблеми боротьби зі злочинністю в Україні. – 2008. – 840 с.
 18. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. – [4-те вид., переробл. та допов.] / за заг. ред. С. С. Яценко. – К. : А.С.К., 2006. – 848 с.
 19. Науково-практичний коментар Кримінально-виконавчого кодексу України / [А. П.

Гель, О. Г. Колб, В. О. Корчинський та ін.] ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 496 с.

20. Кримінально-виконавчий кодекс України : наук.-практ. комент. / А. Х. Степанюк, І. С. Яковець ; за заг. ред. А. Х. Степанюка. – Х. : Юрінком Інтер, 2005. – 560 с.

ABOUT SOME CONTENT ELEMENTS AND THE COMPLEXITY OF THE PENAL RELATIONSHIPS IN UKRAINE

E. DUDKA

Statement of the problem. In the theory of law, including criminal enforcement, of the relationship include: objects about which these relationships occur, the content, the mutual rights and obligations of legal entities, and also actors and participants of this relationship [1, p.140].

The feature of penal relationships is that they are based on the content of the subject of legal regulation, provide for their economic inequality - namely, priority is given to the staff of the State Penitentiary Service (SPSU) Ukraine [2, p. 38].

Along with this, as it follows from Art. 3 of the Constitution of Ukraine and Article. 7 of the Penal Code (PC) of Ukraine, the State respects and protects the rights, freedoms and legitimate interests of the inmates, provide the conditions necessary for their correction and re-socialization, social, legal and secure and their personal safety [3].

Among the basic rights of prisoners as defined in Art. 8 of PC, a special place is the right to health, as in Ukraine still appropriate legal mechanisms and safeguards, especially for persons serving sentences of imprisonment were not established. This, in particular, the practice of the performance penalty [4] and special research [5].

Therefore, by law committed attempts to solve this problem by allowing for prisoners who are held in penal institutions (PI) closed type, for medical treatment abroad [6].

This importance of this issue and the necessity for more examination at the scientific level and resulted in the choice of the theme of the article content through the lens of penal relations.

State of research. Analysis of scientific literature showed that specific scientific developments in Ukraine with the abovementioned issues are not. At the same time some of its aspects were studied in scientific works, V. A. Badyra, I. G. Bogatyryov, V. Vasilevich, O. N. Dzhuzha, T. A. Denisova, A. V. Kirilyuk, O. H. Kolb, A. Lysodyed, V. A. Merkulova, A. K. Stepanjuk, V. M. Trubnikov, I. S. Yakovets, S. J. Farenjuk.

It was the work of these scholars and became the methodological basis for the preparation of this article and solve its problems.

Description of the problem. Throughout the civilized world is axiomatic that the state has taken it upon himself to punish those possibilities and limitations of movement by placing in a specialized institution should permit such persons to undergo medical treatment and reviews [7].

The reason is that the ability of a person to move is not limited to conditions that lead to loss of health , and the fact of their isolation in special institutions and thus from access to the benefits provided by society.

Therefore, one of the duties of the state is to provide for this category of people access to health care, and return to society physically healthy persons. Accordingly, the provisions of penal legislation of Ukraine on medical care of prisoners directly correlate content of the right to health of prisoners.

This right is unconditional, as established by the Constitution, and belongs to one of the key rights in the legal status of a person and citizen. In particular, in accordance with Art. 49 of the Constitution of Ukraine, everyone has the right to health protection, medical care and health insurance, and the state guarantees all citizens exercise their rights in health care [8].

This fully applies to the prisoners, who according to Part 3. 63 of the Constitution of Ukraine shall enjoy all the rights of man and citizen, with the exception of restrictions established by law and established by a court.

Moreover, all citizens of Ukraine , prisoners have the right for health and medical care. For example, in Art. 8 PC of Ukraine by the basic rights of prisoners, including the right to provide health care that is provided by a system of health and health- care measures as well as a combination of free and paid forms of care [9 , p. 21-24].

According to Part 1, Art. 3 PC of Ukraine, persons serving a sentence in the territory of Ukraine shall apply penal legislation of Ukraine, regardless of any circumstances (race, color, political, religious or other beliefs, articles, ethnic or social, origin, property, residence, linguistic or other characteristics).

In Chapter 2 of the Penal Code defined the legal status of prisoners and limit of rights that arising for them in accordance with the law and on the basis of the verdict, which came into force. The conditions for serving criminal sentences for each category of prisoners defined in PC separately (in the following sections and chapters of the Code).

Thus, the conditions of serving sentences in correctional facilities specified in Chapter 17 of Section III of the Code, including for medical support. In particular, in accordance with Part 1 of Art. 107 PC, prisoners serving a sentence of imprisonment shall be entitled in the manner prescribed by the penal law, to receive medical care and treatment, including medical services paid by personal funds and funds for relatives.

The mechanism of implementation of this law convicts defined in Art. and 116 of the Code . However, as this indicates in Part 2 of this article, the Code of health care in prisons is organized and conducted in accordance with the laws of health.

In particular, the PC are performed:

a) clinical examination and supervision of inmates to assess the health status in identifying diseases - application of rational therapy and establishing performance;

b) outpatient, inpatient and specialized treatment by methods and the means that are recommended of instructional and methodological guidelines of the Ministry of Health of Ukraine.

In accordance with Part 4. 116 PC of Ukraine, the order of persons deprived of their liberty, health care, use of health care institutions and health authorities and involvement with this view of their medical staff determined by normative legal acts of the State Penitentiary Service (SPS) and the Ministry of Health of Ukraine.

Thus, condemned is entitled to ask for advice and treatment to institutions providing services (Part 5 of this Article of the Code). Payment for such services and the purchase of essential drugs is carried prisoners or their relatives at their own expense.

Consultation and treatment in these cases is in health of the column at the place of punishment under the supervision staff of medical part. The procedure for the provision of such medical care is defined in the internal regulations of institutions performed penalties (IR PC), including supervision of prisoners during this period (paragraphs 94-98 , Section XI " measures of isolation of prisoners") [10].

Therefore, it should be noted that according to the law of convicts there is no right while serving their sentence receive health care procedures outside the penitentiary, except emergency which are clearly defined in the penal legislation of Ukraine, and that need of intervention physicians regional health authorities of Ukraine.

In this case, such assistance for prisoners that imprisoned abroad in general the law does not provide. That is why the conversation and sometimes political requirements for the treatment of certain foreign prisoners is unwarranted according to the law.

Moreover, these proposals are in conflict with the basic principles of penal law, penal execution of Ukraine (mandatory execution and penal, law, justice, equality before the law prisoners, etc.) and can create an illegal precedent on these issues in Ukraine. However, it is noteworthy that do not contain such requirements and the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners [11].

Certainly, we can not accept the fact that the laws of Ukraine and provided a guaranteed right of prisoners to health care, but for a number of socio- economic and legal factors such as a large percentage of sentences involving deprivation of liberty, and the constant overflow of PC their absence of funding [12], this leads to the fact that the right to health of prisoners is only declared in the regulations.

However, if we look at the provisions of penal legislation of Ukraine, its position is very progressive and those that absorbed the basic requirements of the international instruments [13].

This national regulations aligned with international, built "facade" to ensure the right for health of prisoners.

No doubt, considering on the level of development of the Ukrainian economy at the state level are used all possible measures as the most complete implementation of the declared principles of health in life. However, despite attempts by law to provide the most appropriate medical and sanitary support and health of prisoners statistics remains grim.

Therefore, to support or deny the proposed approach in law [6], it is necessary to clarify the meaning and the social and legal nature of a number of important legal concepts and categories that are organically interrelated, interdependent and interacting with the legal phenomenon as treatment of the convicted person.

Crucial for a proper understanding of this context is the notion of the content of criminal liability, penalties, penalty, execution and punishment, torture, etc., which are now up state policy in the sphere of combating crime, in particular penal policy , and general legal principles of fighting crime in Ukraine[14,p.335].

A common approach is according to which criminal liability is a type of legal liability, which the state sets in the law of criminal liability and the court imposed on persons who are recognized on the basis of its verdict guilty of an offense and shall bear the liability for personal , economic and organizational character [15, p. 314].

Considering the content of this concept, we can conclude that, if prosecution of any person to criminal liability, it (actually, in convict) there are certain obligations to the state that it is for serving the sentence determined by the court to perform fully. On the other hand, the staff of the penal institution and there is a right to carry out relevant impact on the convicted stipulated in the law means (Article 6 PC) to is clearly fulfilled these obligations is an integral element of the mechanism of regulation in any area of the law , including the penal [16 , p. 125-128].

In the PC (Article 9, 107) and other regulatory legal acts of Ukraine for enforcement of sentences were identified the key responsibilities of prisoners, providing for such persons to comply strictly with the rules of conduct and fulfill legal requirements and administration of PC. Failure to convict their responsibilities and legal requirements of these bodies and institutions and their officials entails established by law.

If you just understand the meaning of Art. 50 of the Criminal Code of Ukraine, it should be recognized that punishment is a measure of state compulsion and by law limiting the rights and freedoms of prisoners who are mostly gained through such its purpose as punishment [17, p. 32-33].

Despite the variety of scientific approaches to understanding the meaning penalty, the vast majority of researchers consider that punishment is not vengeance or retribution represented by the state for the crime , and the legal judgment and orientation of the PC and the application of such a

complex to convict him of the rights and restrictions freedoms that will be felt and at the same time sufficient to achieve other key goals of punishment are fix convicted person, and the special and general prevention.

According to this position, the penalty is only an intermediate goal of punish [18, p. 107]. In penal legislation implementing the Ukraine penalty through mode is set by law and other legal acts of the order of execution of the sentence and that provides and carry out the duties of prisoners (art. 102 PC) [19, p. 300-301].

The term "performance penalty" refers to enforcement and penal institutions, which in its activities required to implement the full range of limit laws provided in a particular mode of punishment and to ensure the implementation of convicts granted rights and fulfill their duties.

The term "serving a sentence" refers to prisoners who have according to sentence and in accordance with regulations prescribed by the penal legislation of Ukraine, to perform the duties and abstain from illicit practices to implement the granted rights [20, p. 6].

So, considering on this law defined approach, in particular, the requirements Part 3. Art. 63 of the Constitution of Ukraine that the convicted person enjoys all human and civil rights, with the exception of restrictions established by law and the verdict, we must recognize that convicted have not the right treatment on abroad.

In all other cases, the actions of officials and inmates of penal institutions related to their individual or collective application for treatment abroad can be counted by the laws of Ukraine, as such, that is: - abuse of authority, that is, the commission of which is not provided law - a form of avoidance of prisoners serving a sentence of imprisonment (Article 390 of the Criminal Code of Ukraine) by suicide, deterioration of his health.

Considering that the deviation in this situation is failure convicted obligation of sentence, persistent of disobedience to lawful requirements of the administration of penal institutions (Article 391 of the Criminal Code of Ukraine) and the evil deed (art. 133 PC Ukraine) - a form of pressure on the administration of penal institutions and other law enforcement authorities or court order to force them to accept unlawful (illegal) decision (Article 376, 342 of the Criminal Code of Ukraine), or continue to receive certain benefits upon release from the penitentiary due to illness (Article 84 CC) or a pardon (Article 87 of the Criminal Code of Ukraine).

At the same time it must be recognized that the existing penal legislation of Ukraine requires further harmonization of international law [11], including in the provision of health services for prisoners sentenced to imprisonment, such as:

1. All editorial standards are dedicated to health of prisoners have too dispositive character and do not provide procedures for medical care of prisoners, his commitment, frequency and volume.

2. Penal legislation of Ukraine does not contain provisions on liability of officers of penitentiary service for inadequate medical care for prisoners and convicts injury.

3. The basic contradiction between national and international standards of medical care of prisoners is that health care in the PC of Ukraine is at a very low level, has not resources, equipment, drugs and qualified personnel. These circumstances are contrary to internationally recognized rules of that regime in those institutions should be to minimize the difference between the will and remand in custody, and the provisions of the minimum standard of treatment of prisoners requiring administration institutions strive to level of medical care of prisoners responsible local regional level health care of free people.

4. In PC of Ukraine is contained a provision according to the convicted person has the right to seek advice and treatment to providers of paid medical services. Payment for such services and the purchase of necessary medicines are made prisoners or their relatives at their own expense. Although this situation is very progressive, but it is only a declaration, since it is very difficult to implement according to the appropriate regime prohibitions and restrictions, it's difficult for convictet make this right.

5. Issue to implement the provisions of the opportunities that are defined in the penal legislation of Ukraine remains an open. In particular, prisoners have not the rights by which they would be able to operate mechanisms and to ensure access to health professionals and to health services. It is on these grounds in 2004 by the Ministry of Justice of Ukraine canceled the decision on the state registration of the joint order of the Ministry of Health of Ukraine and the State Department of Ukraine for Execution of Punishments of 18.01.2000, № 3/6" on approval of regulatory legal acts concerning the sanitary maintenance of persons held in detention centers and correctional labor institutions of the State department of Ukraine for execution of sentences".

6. Another problem funding the PC is absence of funding, which serves one of the reasons absence necessary equipment of medical parts facilities with necessary equipment, medicines, technics and qualified personnel.

7. It is necessary to take into account the following fact: today medical service that works in the PC is largely dependent on this system. In fact, medical service workers are subject to the administration of these institutions. Their work and activity are coordinated and directed by officers and employees of these institutions and SPS Ukraine as a whole. That's why health care of convict becomes ineffective because it also manipulated to achieve specific goals.

Therefore, it is desirable to create a medical service that would not have administration accountability PC. Such medical service should perform scheduled and unscheduled monitoring the health of prisoners and their full review.

Conclusions and treatment of prisoners independent medical service should comply only intended to restore the health of people who are sick. Medical professionals should not be "included" in the process of implementation - sentence. The only requirement and restrictions that can be formulated, it is respect for medical personnel of operational conditions that apply to a particular prisoner.

In this context it is worth noting the following - neither civilized state, including the European Union, the United States and others can not when the person who is serving his sentence at the same time to make changes in the law, without regarding to its economic, financial, social and other opportunities and ignoring this current law, since its main purpose is to adjust (sorting, etc.) of social relations in any sphere of public life.

Not valid in connection with this solicitation is for the use of personal doctor or massage therapist. In the practice of Corrections are known cases where some prisoners arrested and convicted so committed attempts to evade investigation and trial, as well as punishment.

The following point of view very actively used the former Minister of Transport of Ukraine Mykola Rudkovskyi who shamelessly posing in front of a television assets in a wheelchair , Head of Lviv Regional Administrative Court Igor Zvarych that mimicked a heart attack during the arrest, and many other senior officials of both current and the previous government, which in this form committed pressure on the pre-trial investigation and court public, state and international community and provoke people by their actions to the same actions.

In addition, it should be noted that in such circumstances it is important that officials who represent the state's interests in government bodies, loyal duties and belief that it is always and under any similar situations will prevail only by law.

In the same category must thinking and delegates, including their presence in different time periods or government or the opposition, because they, like other public authorities (executive and judicial) according to the Constitution of Ukraine (Article 79) and the Law of Ukraine "On the legal status of delegates" should act in a manner prescribed by the Constitution and laws of Ukraine (Article 19).

It should in this context be noted - in Ukraine, as in other European countries and America and around the world are guaranteed the right of prisoners to ensure that both the state and the public was carried out supervision and monitoring of performance criminal penalties, including human rights and civil rights in prisons.

According to this, Ukraine established the following controls as institutional (provided SPS of Ukraine and its territorial offices on the ground) (Article 23 PC) prosecutor's supervision (Article 22 of the Code), the control of the Verkhovna Rada of Ukraine on Human Rights and other public agencies and officials (President of Ukraine, Prime Minister al.) (article 24) and social

control (article 25) and international controls carried out, including the European Committee for the Prevention of torture and inhuman or degrading treatment and punishment.

Based on the legal nature and possibilities of Prosecution of Ukraine, it is recognized that this particular public body has the first place in the control subjects, which they were conducted above.

As noted in this regard in Part 2 of Art. 3 of the Constitution of Ukraine, human rights and freedoms, including prisoners and their guarantees determine the essence and orientation of the state, establishment and maintenance of which is the primary responsibility of the state, including its agencies, including SPS and Prosecution of Ukraine.

Conclusion. Thus, the main objective of Ukraine, as a member of PACE (Parliamentary Assembly of the Council of Europe), a candidate for admission to associate membership of the European Union and other leading international organizations have a clear and strict adherence to the principles of justice and equality before the law, which is one of the system requirements shown to our country from these foreign entities and Ukrainian society in general, so any falling away from them, even for political reasons and rationale, is unacceptable and one that infringes on national security of Ukraine.